

Enquête over de omgang met standaardtaal en talige diversiteit in het onderwijs

Doel en opzet

De commissie die de Taalunie (in 2020) adviseerde omtrent standaardtaal en talige diversiteit in het onderwijs wilde weten in hoeverre haar visie en adviezen aansluiten bij de behoeften en wensen van mensen die werkzaam zijn in de onderwijspraktijk. Daarom is er in het najaar van 2019 door de commissie een gerichte online enquête opgezet en uitgevoerd.

Hiertoe is er allereerst een bericht met een link naar de enquête gedeeld op de volgende Facebookpagina's:

- Leerkrachten Lager Onderwijs (26.538 leden)
- MeesterJuf (15.832 leden)
- Leraar Nederlands (12.867 leden)
- Leerkrachten PO (12.810 leden)
- Kleuteronderwijs: thema's (9.824 leden)
- Voor alle leerkrachten secundair onderwijs (7.571 leden)
- Frisse Lesideeën Nederlands (4.587 leden)
- Nieuwkomers in de klas (3.190 leden)
- De taal-/leesspecialisten (3.018 leden)
- Docent mbo (1.373 leden)
- Landelijk Netwerk Taal in het basisonderwijs (311 leden)

De enquête is ingevuld door in totaal 222 respondenten, onder wie ook niet-leraren (ook niet-aspirant of voormalig). De deelnemers reageerden op een aantal stellingen en beantwoordden daarnaast ook 13 vragen over hun achtergrond (voor wat betreft geslacht, leeftijd, geboorteland, woonland, type onderwijs waarin men werkzaam is, thuistaal, de vraag of men kinderen heeft en dergelijke).

Na filtering en correctie bleven de data van 210 respondenten over. Uiteindelijk zijn de meningen van 129 Nederlanders en 81 Vlamingen (voor het overgrote deel werkzaam in het basis-, middelbaar en beroepsonderwijs) over 14 stellingen verwerkt en geanalyseerd. De uitkomsten van de analyses betreffen enerzijds de verdeling van de antwoorden en anderzijds de vraag in hoeverre de 13 achtergrondkenmerken van de respondenten een samenhang vertonen met de antwoorden. Voor deze laatste analyse zijn bepaalde data gehercodeerd en verschillende significantietoetsen uitgevoerd.¹

---

¹ Wilcoxon test en waar nodig Fisher's Exact test met berekening van p-waarden op basis van Monte Carlo-simulatie en bootstrapping. Zowel Wilcoxon als Fisher zijn robuust. De bewerkingen en analyses zijn uitgevoerd door Dr. Ing. Wilbert Heeringa.

Resultaten

a. Samenvatting meningen per stelling

1. Een goede beheersing van het Standaardnederlands is van belang voor de toekomst van leerlingen.
  - 98,5% '(helemaal) eens'.
2. Het onderwijs moet ervoor zorgen dat leerlingen naast Standaardnederlands ook andere variëteiten (bv. dialect of een regionale taal) van het Nederlands leren spreken.
  - 68% '(helemaal) oneens'; 14% 'geen mening'; 17,5% '(helemaal) eens'.
3. Meertalige leerlingen moeten de kans krijgen om hun thuishalen tijdens de les te gebruiken, bijvoorbeeld om iets op te zoeken of tijdens groepswork.
  - 55% '(helemaal) eens'; 35% '(helemaal) oneens'.
4. Het onderwijs moet ervoor zorgen dat je niet meer aan het Nederlands van leerlingen kan horen waar ze vandaan komen.
  - 72% '(helemaal) oneens'; 17% '(helemaal) eens'.
5. Alle leerlingen Standaardnederlands leren spreken is een verouderd ideaal.
  - 74% '(helemaal) oneens'; 19% '(helemaal) eens'.
6. Aandacht voor andere talen en variëteiten dan het Standaardnederlands gaat ten koste van het Standaardnederlands.
  - 62% '(helemaal) oneens'; 23% '(helemaal) eens'.
7. Leraren moeten in alle lessituaties Standaardnederlands spreken met leerlingen
  - 74% '(helemaal) eens'; 24% '(helemaal) oneens'.
8. Leraren moeten in alle schoolse situaties Standaardnederlands spreken met leerlingen, bijvoorbeeld ook op het schoolplein.
  - 77% '(helemaal) eens'; 28% '(helemaal) oneens'.
9. Het aanleren van het Standaardnederlands is een taak voor iedere leraar en niet alleen voor de leraar Nederlands.
  - 96 % '(helemaal) eens'.
10. Lerarenopleidingen moeten tijd besteden aan de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid van studenten in het Standaardnederlands.
  - 95% '(helemaal) eens'; 4% 'geen mening'.
11. Zolang leerlingen elkaar verstaan, maakt het niet uit welke variëteit van het Nederlands ze onderling gebruiken.
  - 43% '(helemaal) oneens'; 41 % '(helemaal) eens'.
12. Leraren moeten de verschillende variëteiten van het Nederlands die leerlingen spreken (bv. dialect of een regionale taal) benutten bij het leren van het Standaardnederlands

- 75% '(helemaal) eens'; 16% 'geen mening'; 19% '(helemaal) oneens'.

13. Leraren moeten positieve aandacht besteden aan meertaligheid

- 85% '(helemaal) eens'; 10% 'geen mening'.

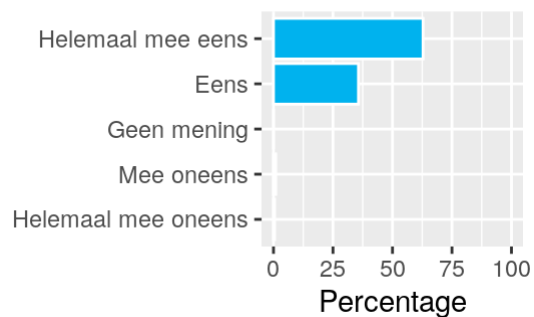
14. Elke school moet een taalcoördinator aanstellen die leraren kan ondersteunen in de omgang met talige diversiteit in de klas

- 66% '(helemaal) eens'; 21% 'geen mening'.

b. Bevindingen per stelling

1. Een goede beheersing van het Standaardnederlands is van belang voor de toekomst van leerlingen.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	1	0.4761905
Mee oneens	2	0.9523810
Geen mening	0	0.0000000
Eens	75	35.7142857
Helemaal mee eens	132	62.8571429

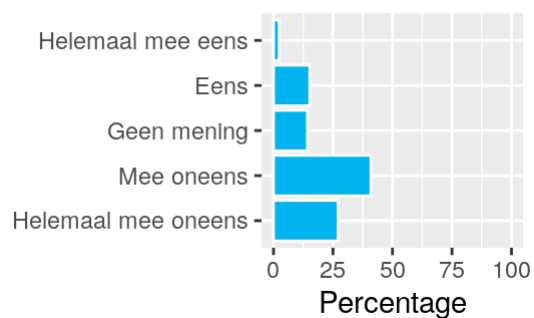

Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Geslacht: mannen vaker 'helemaal eens'.
- Leeftijd: 55-74 jaar vaker 'helemaal eens', 18-34 jaar meer 'eens' dan 'helemaal eens'.
- Gebruik van een Europese taal thuis: ja meer 'eens' dan 'helemaal eens', nee andersom.

2. Het onderwijs moet ervoor zorgen dat leerlingen naast Standaardnederlands ook andere variëteiten (bv. dialect of een regionale taal) van het Nederlands leren spreken.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	57	27.142857
Mee oneens	86	40.952381
Geen mening	30	14.285714
Eens	32	15.238095
Helemaal mee eens	5	2.380952

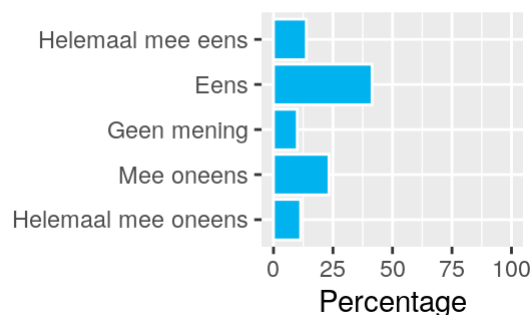

Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Werkzaam in onderwijs: ja zwaartepunt 'mee oneens', iets minder 'helemaal mee oneens', nog niet zwaartepunt 'geen mening', iets minder 'eens'.
- Gebruik van een Europese taal thuis: ja ruim 86% '(helemaal) oneens', nee 66%.
- Gebruik van een niet-Europese taal thuis: ja zwaartepunt 'helemaal mee oneens', iets minder 'mee oneens', nee: zwaartepunt 'mee oneens', iets minder 'helemaal mee oneens', 'geen mening' ook vertegenwoordigd.

3. Meertalige leerlingen moeten de kans krijgen om hun thuistalen tijdens de les te gebruiken, bijvoorbeeld om iets op te zoeken of tijdens groepswork.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	24	11.42857
Mee oneens	49	23.33333
Geen mening	21	10.00000
Eens	87	41.42857
Helemaal mee eens	29	13.80952

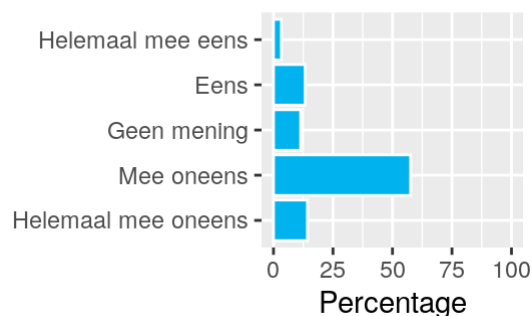

Met het volgende achtergrondkenmerk werd een significante samenhang gevonden:

- Werkzaam in type onderwijs: basis-, voortgezet/secundair en beroepsonderwijs allemaal voornamelijk 'eens', beroepsonderwijs veel meer 'oneens' dan beide andere (lerarenopleiding n=1, hoger n=2 en worden dus buiten beschouwing gelaten).

4. Het onderwijs moet ervoor zorgen dat je niet meer aan het Nederlands van leerlingen kan horen waar ze vandaan komen.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	30	14.285714
Mee oneens	121	57.619048
Geen mening	24	11.428571
Eens	28	13.333333
Helemaal mee eens	7	3.333333

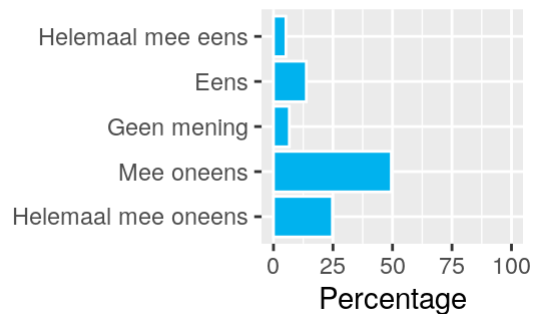

Met het volgende achtergrondkenmerk werden een significante samenhang gevonden:

- Werkzaam in type onderwijs: 'helemaal oneens' hoogst in beroepsonderwijs, laagst in voortgezet/secundair onderwijs, 'eens' hoogst in voortgezet/secundair onderwijs, laagst in beroepsonderwijs; van de drie typen hoogste 'geen mening' in basisonderwijs.

5. Alle leerlingen Standaardnederlands leren spreken is een verouderd ideaal.

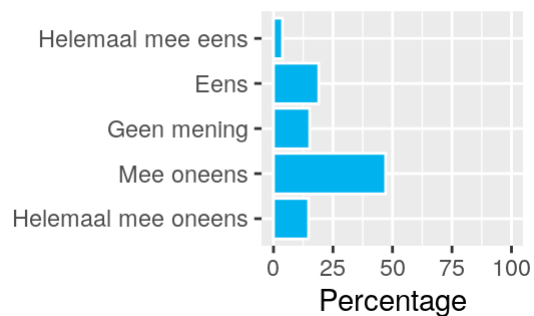
	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	52	24.761905
Mee oneens	104	49.523810
Geen mening	14	6.666667
Eens	29	13.809524
Helemaal mee eens	11	5.238095

Er werden geen significante samenhangen gevonden met achtergrondkenmerken van de respondenten.

6. Aandacht voor andere talen en variëteiten dan het Standaardnederlands gaat ten koste van het Standaardnederlands.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	31	14.761905
Mee oneens	99	47.142857
Geen mening	32	15.238095
Eens	40	19.047619
Helemaal mee eens	8	3.809524

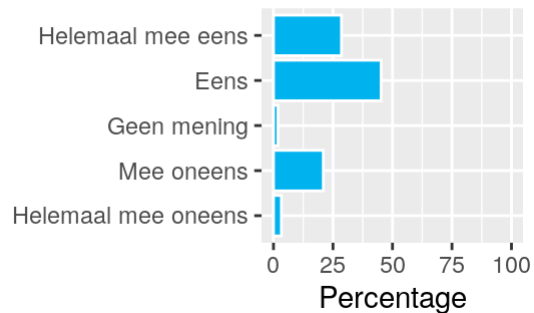

Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Geboorteland: België veel meer 'helemaal oneens' en veel minder 'geen mening' en 'eens'; in tegenstelling tot Nederland in België nul 'helemaal eens'.
- Exact hetzelfde geldt voor de vraag in welk land men momenteel woont en werkt.
- Gebruik van Nederlands thuis (alleen/ook/geen): Van alleen via ook naar geen steeds meer 'oneens' en 'helemaal oneens'.
- Gebruik van Nederlands thuis (ja/nee): nee '(helemaal) oneens' 100%, ja 51%. Maar let op: nee weinig respons (n=5).
- Gebruik van een regionale taal/dialect/iets tussen standaardtaal en dialect thuis: ja 11 % 'eens' (0 % 'helemaal eens'), nee ruim 30%; ja '(helemaal) oneens' 75%, nee 54%.
- Heeft u kinderen? nee minder '(helemaal) eens' en 'geen mening', veel meer 'helemaal oneens' dan ja.

7. Leraren moeten in alle lessituaties Standaardnederlands spreken met leerlingen.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	7	3.333333
Mee oneens	44	20.952381
Geen mening	4	1.904762
Eens	95	45.238095
Helemaal mee eens	60	28.571429

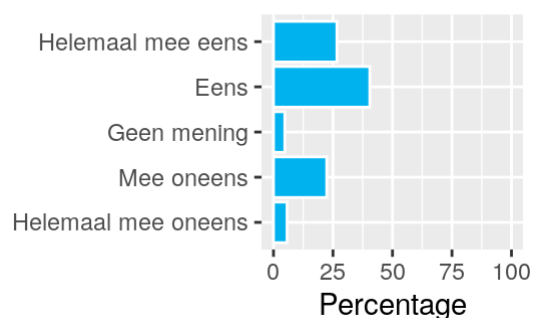

Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Leeftijd: jong (18-34) meest 'oneens', oud (55-74) minst 'oneens'; jong (18-34) minst 'helemaal eens', oud (55-74) meest 'helemaal eens'.
- Werkzaam in onderwijs: Ja veel minder 'helemaal eens', minder 'eens' dan niet meer; ja 'helemaal oneens' 3,5%, 'oneens' 21%, niet meer beide 0% (nog niet slecht vertegenwoordigd: n=6).
- Gebruik van Nederlands thuis (alleen/ook/geen): alleen meer instemming en minder afwijzing dan ook (geen dun vertegenwoordigd: n =5).
- Gebruik van Nederlands thuis (ja/nee): Ja '(helemaal) eens' totaal 74%, nee: totaal 80%.
- Gebruik van een regionale taal/dialect/iets tussen standaardtaal en dialect thuis: nee veel meer 'helemaal eens' dan ja; nee '(helemaal) oneens' totaal 19,5%, ja 32,5%.
- Heeft u kinderen? nee minder positief dan ja.

8. Leraren moeten in alle schoolse situaties Standaardnederlands spreken met leerlingen, bijvoorbeeld ook op het schoolplein.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	12	5.714286
Mee oneens	47	22.380952
Geen mening	10	4.761905
Eens	85	40.476190
Helemaal mee eens	56	26.666667

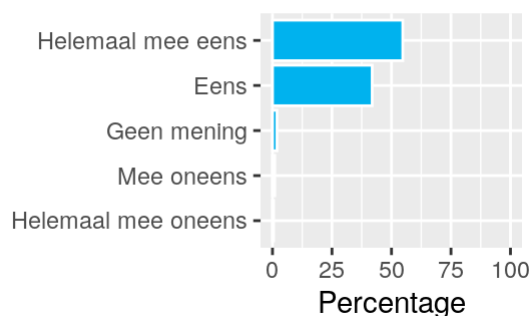
Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Leeftijd: '(helemaal) eens': jongsten (18-34) 57,5 %, midden (35-54) 64,5%, oudsten (55-74) 94%.
- Gebruik van Nederlands thuis (alleen/ook/geen): alleen '(helemaal) eens' 78%, '(helemaal) oneens' 15,5%; ook '(helemaal) eens' 55%, '(helemaal) oneens' ruim 40% (geen slecht vertegenwoordigd: n=5).
- Gebruik van een regionale taal/dialect/iets tussen standaardtaal en dialect thuis: '(helemaal) eens': nee 75%, ja 55%; '(helemaal) oneens': nee 21%, ja 40%.

- Gaan uw kinderen naar school (basis- of voortgezet/secundair onderwijs)?
'(helemaal) eens': nee 81%, ja 63%; '(helemaal) oneens': nee 17%, ja 33%.

9. Het aanleren van het Standaardnederlands is een taak voor iedere leraar en niet alleen voor de leraar Nederlands.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	1	0.4761905
Mee oneens	2	0.9523810
Geen mening	4	1.9047619
Eens	88	41.9047619
Helemaal mee eens	115	54.7619048

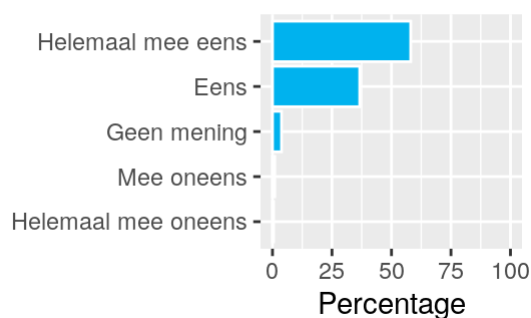

Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Geslacht: '(helemaal) eens': vrouw 98%, man 81%.
- Gebruik van een Europese taal thuis: nee 97% '(helemaal) eens' (waarbij hoogste score: 'helemaal eens'), ja 95,5% '(helemaal) eens' (waarbij hoogste score 'eens').

10. Lerarenopleidingen moeten tijd besteden aan de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid van studenten in het Standaardnederlands.

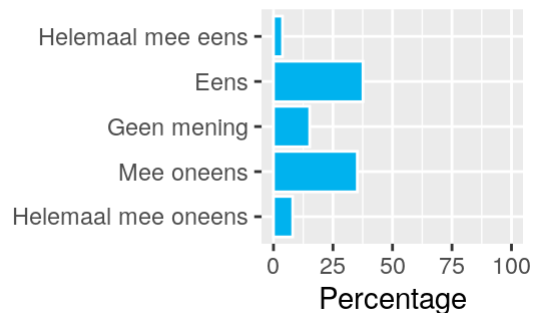
	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	1	0.4761905
Mee oneens	2	0.9523810
Geen mening	8	3.8095238
Eens	77	36.6666667
Helemaal mee eens	122	58.0952381

Er werden geen significante samenhangen gevonden met achtergrondkenmerken van de respondenten.

11. Zolang leerlingen elkaar verstaan, maakt het niet uit welke variëteit van het Nederlands ze onderling gebruiken.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	17	8.095238
Mee oneens	74	35.238095
Geen mening	32	15.238095
Eens	79	37.619048
Helemaal mee eens	8	3.809524

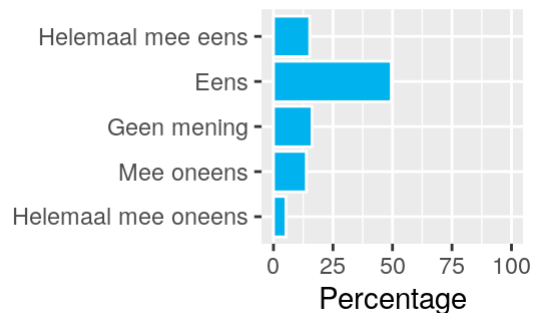

Met het volgende achtergrondkenmerk werd een significante samenhang gevonden:

- Geslacht: hoogste score voor de mannen is 'oneens', voor de vrouwen 'eens'.

12. Leraren moeten de verschillende variëteiten van het Nederlands die leerlingen spreken (bv. dialect of een regionale taal), benutten bij het leren van het Standaardnederlands.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	11	5.238095
Mee oneens	29	13.809524
Geen mening	34	16.190476
Eens	104	49.523810
Helemaal mee eens	32	15.238095

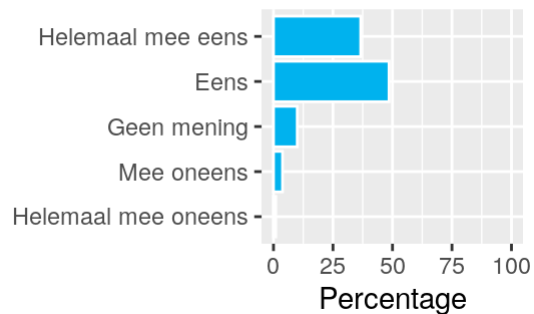
Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Gebruik van Nederlands thuis (alleen/ook/geen): geen dun vertegenwoordigd (n=5); ook meer 'eens' en minder 'geen mening' dan alleen.
- Gebruik van Nederlands thuis (ja/nee): '(helemaal) eens': ja 64%, nee 100% (maar nee heeft geringe vertegenwoordiging: n=5).
- Gebruik van een regionale taal/dialect/iets tussen standaardtaal en dialect thuis: ja meer '(helemaal) eens' dan nee; ja nog minder '(helemaal) oneens' dan nee.

13. Leraren moeten positieve aandacht besteden aan meertaligheid.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	2	0.952381
Mee oneens	8	3.809524
Geen mening	21	10.000000
Eens	102	48.571429
Helemaal mee eens	77	36.666667

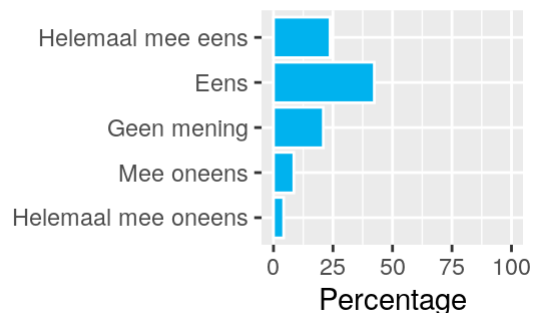

Met de volgende achtergrondkenmerken werden significante samenhangen gevonden:

- Geslacht: '(helemaal) eens': vrouwen 85,5%, mannen 81,25%; '(helemaal) oneens': vrouwen 3,5%, mannen 18,75%.
- Geboorteland: Nederland iets minder '(helemaal) eens' (83%) dan België (89%).
- Exact hetzelfde geldt voor de vraag in welk land men momenteel woont en werkt.
- Gebruik van Nederlands thuis (alleen/ook/geen): geen te weinig vertegenwoordigers (n=5), alleen minder '(helemaal) eens' dan ook (82% vs 88,5%).
- Gebruik van een niet-Europese taal thuis: ja 100% '(helemaal) eens', nee 84,5% '(helemaal) eens' en 10% 'geen mening'.

14. Elke school moet een taalcoördinator aanstellen die leraren kan ondersteunen in de omgang met talige diversiteit in de klas.

	Aantal	Percentage
Helemaal mee oneens	9	4.285714
Mee oneens	18	8.571429
Geen mening	44	20.952381
Eens	89	42.380952
Helemaal mee eens	50	23.809524

Er werden geen significante samenhangen gevonden met achtergrondkenmerken van de respondenten.

c. Overzicht: de statistisch significante samenhangen van de meningen over de stellingen met de achtergrondkenmerken van de geënquêteerden

	Geslacht	Leeftijd	Geboorteland	Land (wonen)	Werkzaam in onderwijs	Werkzaam in type onderwijs	Gebruik NL thuis (alleen / ook / geen)	Gebruik NL thuis (ja/nee)	Gebruik reg. taal, dialect, etc. thuis	Gebruik Europ. taal thuis	Gebruik niet-Europ. taal thuis	Kinderen	Schoolgaande kinderen
1	√	√								√			
2					√					√	√		
3						√							
4						√							
5													
6			√	√			√	√	√			√	
7		√			√		√	√	√			√	
8		√					√		√				√
9	√									√			
10													
11	√												
12							√	√	√				
13	√		√	√			√				√		
14													

1. Een goede beheersing van het Standaardnederlands is van belang voor de toekomst van leerlingen
2. Het onderwijs moet ervoor zorgen dat leerlingen naast Standaardnederlands ook andere variëteiten (bv. dialect of een regionale taal) van het Nederlands leren spreken
3. Meertalige leerlingen moeten de kans krijgen om hun thuistalen tijdens de les te gebruiken, bijvoorbeeld om iets op te zoeken of tijdens groepswork
4. Het onderwijs moet ervoor zorgen dat je niet meer aan het Nederlands van leerlingen kan horen waar ze vandaan komen
5. Alle leerlingen Standaardnederlands leren spreken is een verouderd ideaal
6. Aandacht voor andere talen en variëteiten dan het Standaardnederlands gaat ten koste van het Standaardnederlands
7. Leraren moeten in alle lessituaties Standaardnederlands spreken met leerlingen
8. Leraren moeten in alle schoolse situaties Standaardnederlands spreken met leerlingen, bijvoorbeeld ook op het schoolplein
9. Het aanleren van het Standaardnederlands is een taak voor iedere leraar en niet alleen voor de leraar Nederlands
10. Lerarenopleidingen moeten tijd besteden aan de mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid van studenten in het Standaardnederlands
11. Zolang leerlingen elkaar verstaan, maakt het niet uit welke variëteit van het Nederlands ze onderling gebruiken
12. Leraren moeten de verschillende variëteiten van het Nederlands die leerlingen spreken (bv. dialect of een regionale taal) benutten bij het leren van het Standaardnederlands
13. Leraren moeten positieve aandacht besteden aan meertaligheid
14. Elke school moet een taalcoördinator aanstellen die leraren kan ondersteunen in de omgang met talige diversiteit in de klas

Het meest gevoelig voor achtergrondkenmerken van de respondenten zijn stellingen 6 (*Aandacht voor andere talen en variëteiten dan het Standaardnederlands gaat ten koste van het Standaardnederlands*) en 7 (*Leraren moeten in alle lessituaties Standaardnederlands*)

spreken met leerlingen). Beide worden beïnvloed door 6 verschillende achtergrondvariabelen. In beide gevallen hebben de vier variabelen 'gebruik van Nederlands thuis (alleen/ook/geen)', 'gebruik van Nederlands thuis (ja/nee)', 'gebruik van een regionale taal, dialect, iets tussen standaardtaal en dialect thuis' en 'kinderen' een beduidend effect.

d. Samenvatting: globale aard en richting van de samenhangen van de achtergrondkenmerken met de meningen over de stellingen

- I. Geslacht
  - Mannen wat minder rekkelijk dan vrouwen.
- II. Leeftijd
  - Jongeren versoepelen de norm/zijn minder strikt dan de middengroep en -vooral- ouderen.
- III. In welk land bent u geboren?
  - Belgen wat positiever ten opzichte van andere variëteiten en talen dan Nederlanders.
- IV. In welk land woont u?
  - Belgen wat positiever ten opzichte van andere variëteiten en talen dan Nederlanders.
- V. Bent u werkzaam in het onderwijs?
  - Ja sterkst pro Standaardnederlands.
- VI. In welk type onderwijs bent/was u werkzaam?
  - Beroepsonderwijs meest voor gebruik thuistaal en voor tolereren accenten.
- VII. Welke talen en/of taalvariëteiten (bv. dialecten) spreekt u thuis
  - a. Nederlands: alleen/ook/geen
    - hoe eentaliger (standaard) Nederlands, hoe meer voor 'Nederlands only'
  - b. Nederlands: ja/nee
    - Niet samen te vatten.
    - Stelling 6: Degenen die nee antwoordden (en dus thuis geen Nederlands spreken) vinden aandacht voor andere variëteiten en talen dan Standaardnederlands geen enkel probleem
    - Stelling 7: Nee nog sterker voor gebruik van Standaardnederlands door leraren in de les dan ja.
    - Stelling 12: Nee nog sterker voor het benutten van alle variëteiten van leerlingen dan ja.
  - c. Regionale taal, dialect, iets tussen standaardtaal en dialect
    - Nee veel meer voor alleen Nederlands op school dan ja.
  - d. Europese taal
    - Niet samen te vatten.
    - Stelling 1: Nee nog sterker voor Standaardnederlands dan ja.
    - Stelling 2: Nee nog sterker voor Standaardnederlands en tegen aanleren van andere variëteiten dan ja.
    - Stelling 8: Nee nog sterker voor brede inzet voor Standaardnederlands dan ja.

e. Niet-Europese taal

- Ja meer tegen aandacht voor andere variëteiten van het Nederlands en 100% voor aandacht voor meertaligheid.

VIII. Heeft u kinderen?

- Ja meer voor uitsluitend aandacht voor Standaardnederlands en voor gebruik van Standaardnederlands door leraren in de les dan nee.

IX. Gaan uw kinderen naar school?

- Nee nog sterker voor gebruik Standaardnederlands in alle schoolse situaties dan ja.

Meest van invloed is 'Spreekt u thuis alleen/ook/geen Nederlands?' (n=5, stellingen 6, 7, 8, 12 en 13), het minst van invloed: 'Gaan uw kinderen naar school?' (n=1, stelling 8).